T.C.
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK
BAKANLIĞI

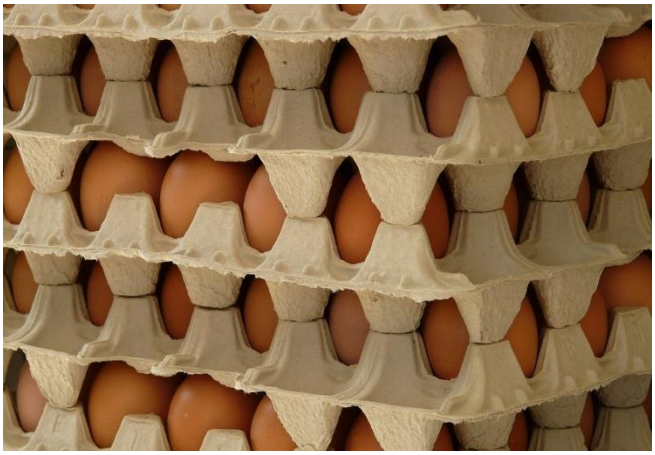

YUMURTA SEKTÖRÜ DIŞ PAZAR ÇALIŞMASI

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI
AVRUPA BİRLİĞİ VE DIŞ İLİŞKİLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TEMMUZ 2016

İÇİNDEKİLER

1. ÜRETİM VE MALİYET 2
1.1. Türkiye'de Üretim 2
1.2. Dünya'da Üretim 2
1.3. Maliyet Ve Üretici Fiyatları 2
2. DIŞ TİCARET 4
2.1. Türkiye'de Dış Ticaret 4
2.2. Dünyada Dış Ticaret 5
3. POTANSİYEL PAZARLAR MATRİSİ 7
4. DEĞERLENDİRME 8
5. KAYNAKÇA 8

TABLOLAR

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye'nin Yumurta Tavuğu Sayısı (Bin Baş) ve Yumurta Üretimi (Bin Adet) 2
Tablo 2. Yıllara Göre Dünyada Yumurta Üretimi (Ton) 2
Tablo 3. Yıllara Göre Türkiye'nin Yumurta ve Yumurta Albumini Ticareti (Bin $)..... 4
Tablo 4. Son 5 Yılda Yumurta ve Yumurta Albumininde En Çok İhracat Yaptığımız İlk 10 Ülke (Bin $) 4
Tablo 5. Dünya Yumurta ve Yumurta Albumini İhracatında Öne Çıkan Ülkeler (Bin $) 5
Tablo 6. Dünya Yumurta ve Yumurta Albumini İthalatında Öne Çıkan Ülkeler (Bin $)..... 6

ŞEKİLLER

Şekil 1. Aylara Göre Dünya Soya Fasulyesi ve Mısır Fiyatları ($/Ton) 3
Şekil 2. Yıllara Göre Seçilmiş Ülkelerin Yumurta Üretici Fiyatları ($/Ton)..... 3

1. ÜRETİM VE MALİYET

1.1. Türkiye'de Üretim

Türkiye önemli bir yumurta üreticisi olup son yıllarda hem yumurta tavuğu sayısı hem de yumurta üretiminde düzenli bir artış göstermektedir (Tablo 1). Yumurta üretiminde özellikle Ege, Güney Marmara ve Orta Anadolu bölgelerinde yoğunlaştığı görülmektedir (YUM-BİR, 2015).

Tablo 1. Yıllara Göre Türkiye'nin Yumurta Tavuğu Sayısı (Bin Baş) ve Yumurta Üretimi (Bin Adet)

Ürün	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Yumurta Tavuğu	70,9 Milyon	79 Milyon	84,7 Milyon	88,7 Milyon	93,8 Milyon	98,6 Milyon
Yumurta Sayısı	11,8 Milyar	13 Milyar	14,9 Milyar	16,5 Milyar	17,1 Milyar	16,7 Milyar

Kaynak: TÜİK

Ülkemizde kanatlı sektörü, 1970'li yıllardan bu yana sürekli gelişim göstermekte, küçük aile işletmelerinden entegre tesislerde sözleşmeli üretime geçiş sağlanmıştır. Kanatlı sektörü, 259 Damızlık ve kuluçkahane, 8.899 ticari etlik işletmede üretim gerçekleştirilmektedir. Yumurta üretimi ile birlikte yıllık 3 milyar dolar civarı ciroya sahip, 500.000 insanın üzerinde kişinin istihdam edildiği bir sektördür (BESD-BİR, 2014).

1.2. Dünya'da Üretim

FAO verilerine göre dünya yumurta üretimi 2013 yılı itibari ile 73,9 milyon tona ulaşmıştır. Türkiye dünyada 11. sırada yer almakta olup toplam üretimin %1,4'ünü gerçekleştirmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Yıllara Göre Dünyada Yumurta Üretimi (Ton)

Ülkeler	2009	2010	2011	2012	2013
Çin	27.425.000	27.627.000	28.114.100	28.612.000	28.760.000
ABD	5.349.100	5.411.600	5.439.918	5.224.661	5.636.230
Hindistan	3.230.000	3.378.100	3.466.340	3.655.000	3.835.205
Japonya	2.507.542	2.515.323	2.482.628	2.506.768	2.521.974
Meksika	2.360.301	2.381.375	2.458.732	2.318.261	2.516.094
Brezilya	2.037.205	2.087.400	2.192.774	2.254.784	2.377.002
Rusya	2.210.184	2.274.000	2.305.300	2.365.100	2.316.560
Endonezya	1.307.900	1.381.800	1.284.044	1.416.167	1.503.716
Ukrayna	938.200	1.017.800	1.089.800	1.109.800	1.139.000
Tayland	969.846	980.400	996.000	1.054.000	1.063.000
Türkiye	864.545	740.024	809.668	931.923	1.031.047
Diğer Ülkeler	18.914.407	19.672.348	20.117.093	20.359.513	21.154.978
TOPLAM	**68.114.230**	**69.467.170**	**70.756.397**	**71.807.977**	**73.854.806**

Kaynak: FAOSTAT

1.3. Maliyet Ve Üretici Fiyatları

Yumurta üretiminin en önemli girdi maliyetini başta soya fasulye ve mısır olmak üzere yem hammaddeleri oluşturmaktadır (BESD-BİR, 2014). Son beş yıllık dünya yem fiyatları incelendiğinde 2012 yılında ABD, Rusya ve Güney Amerika'da yaşanan kuraklığın ve Çin'de hayvansal üretimin artmasına bağlı olarak yem hammaddelerinin fiyatlarının arttığı gözlemlenmektedir (Şenköylü ve Karakuş, 2016). 2016 yılında ise Arjantin'de şiddetli yağmur

yağışı ve Brezilya'da kuraklık yaşanmasına bağlı olarak son aylarda düşen soya fasulyesi fiyatları Mayıs 2016 itibari ile yeniden yükselmeye başlamıştır (Brockotter, 2016).

Şekil 1. Aylara Göre Dünya Soya Fasulyesi ve Mısır Fiyatları ($/Ton)

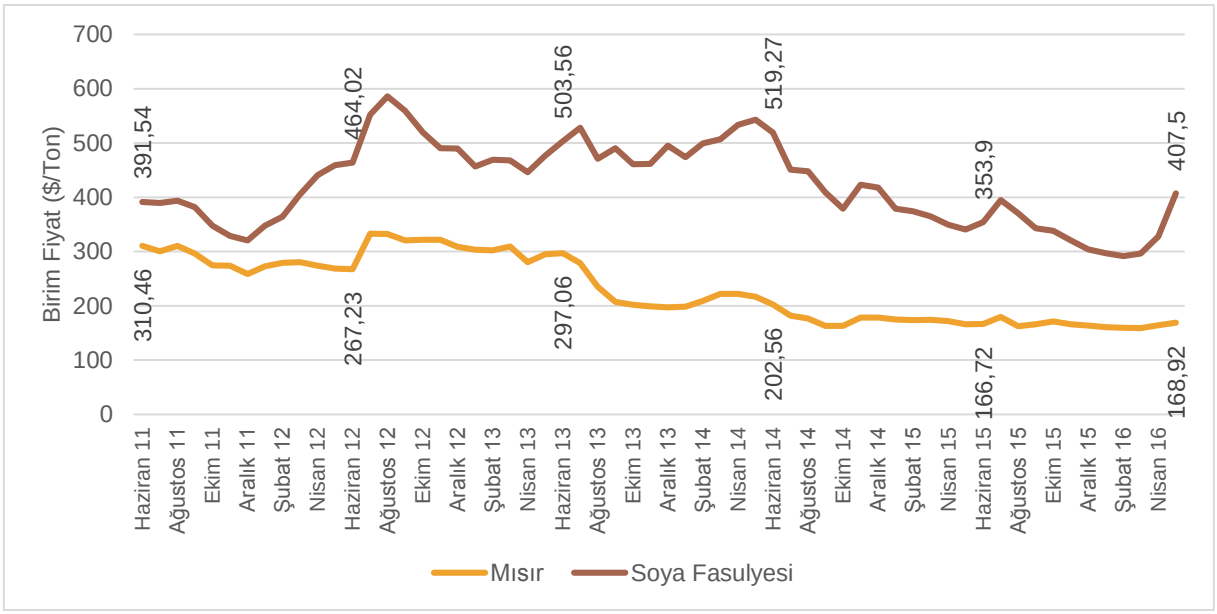

Kaynak: http://www.cmegroup.com/

Ülkelere göre yıllık ortalama yumurta üretici fiyatları Şekil 2'de belirtilmektedir. Türkiye'nin Japonya hariç belli başlı üretici ülkeler arasında en yüksek yumurta fiyatlarına sahip olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Yıllara Göre Seçilmiş Ülkelerin Yumurta Üretici Fiyatları ($/Ton)

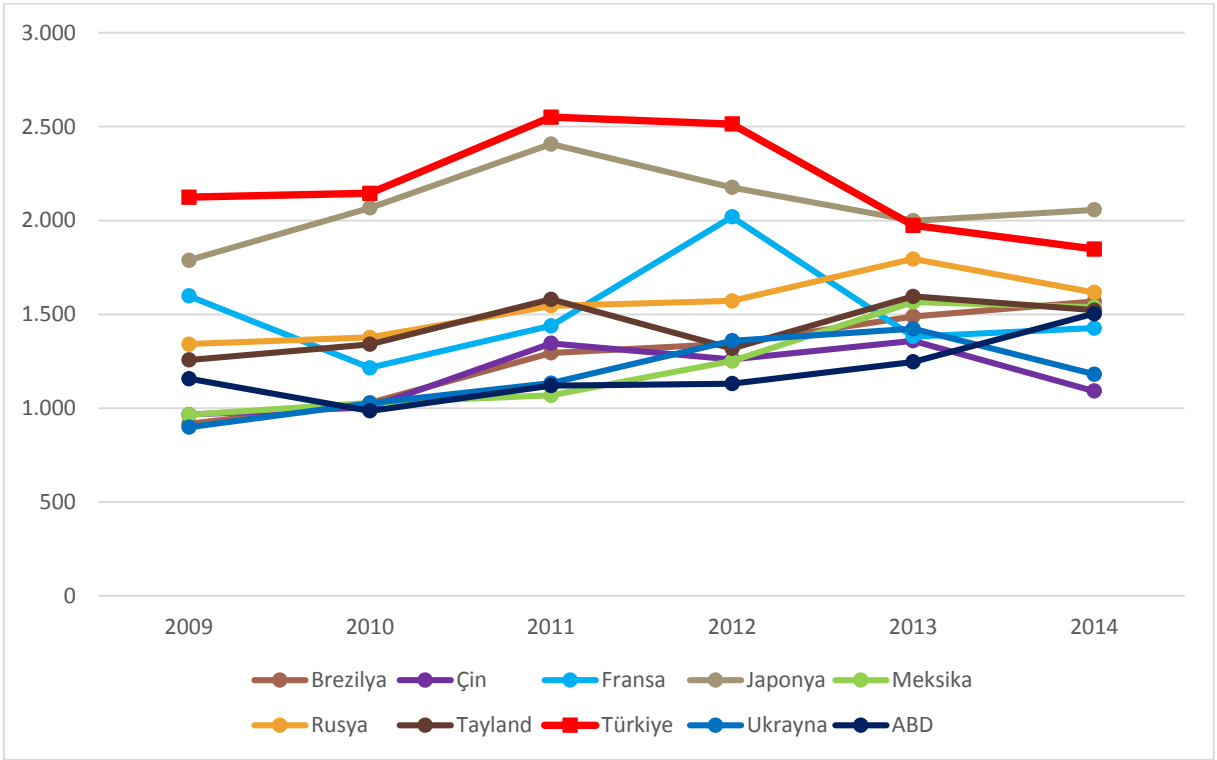

Kaynak: FAOSTAT

2. DIŞ TİCARET

2.1. Türkiye'de Dış Ticaret

Türkiye'nin yumurta ve yumurta albümini dış ticareti incelendiğinde 2015 yılına kadar ihracatın düzenli arttığı ve dış ticaret dengesinin sürekli olarak pozitif verdiği gözlemlenmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Yıllara Göre Türkiye'nin Yumurta ve Yumurta Albumini Ticareti (Bin $)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
2011	284.210	17.151	267.059	301.360
2012	350.630	17.676	332.953	368.306
2013	406.352	29.839	376.513	436.192
2014	401.958	44.004	357.954	445.963
2015	273.468	26.179	247.289	299.647

Kaynak: TÜİK HS:0407, 0408, 350211, 350219 ve 350290 alınmıştır.

Türkiye'nin ülkelere göre yumurta ve yumurta albümini ihracatı incelendiğinde, Orta Doğu ve komşu devletlerin ön plana çıktığı gözlemlenmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Son 5 Yılda Yumurta ve Yumurta Albumininde En Çok İhracat Yaptığımız İlk 10 Ülke (Bin $)

Ülkeler	2011	2012	2013	2014	2015
Irak	211.776	322.552	360.208	325.326	194.411
Suriye	6.179	1.001	11.666	33.199	28.566
İsrail	5.967	7.429	10.275	18.392	12.712
Azerbaycan	11.109	8.165	9.572	13.940	10.895
Suudi Arabistan	14	898	2.692	609	9.143
BAE	361	1.477	1.721	1.484	5.221
Rusya Federasyonu	0	0	0	101	4.982
Ukrayna	0	0	0	0	2.246
Katar	25	0	979	745	1.481
İran	42.238	168	0	26	1.136
İlk 10 Ülke TOPLAM	**277.668**	**341.690**	**397.114**	**393.822**	**270.792**
GENEL TOPLAM	**284.210**	**350.630**	**406.352**	**401.958**	**273.468**

Kaynak: TÜİK HS:0407, 0408, 350211, 350219 ve 350290 alınmıştır.

2.2. Dünyada Dış Ticaret

Son beş yıllık yumurta ve yumurta albümini dış ticareti incelendiğinde AB ülkeleri ve ABD'nin ihracatta öne çıktığı görülmektedir. 2015 yılında AB ülkelerinden Hollanda tüm dünya ihracatının tek başına %20,7'sini karşılamaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya Yumurta ve Yumurta Albumini İhracatında Öne Çıkan Ülkeler (Bin $)

Ülkeler	2011	2012	2013	2014	2015
Hollanda	1.207.181	1.346.781	1.437.720	1.374.644	1.146.757
ABD	443.400	521.216	656.064	639.520	638.625
Almanya	345.092	411.796	387.626	426.830	350.998
Polonya	243.787	357.425	339.766	329.536	333.464
Fransa	277.149	300.531	311.767	336.328	314.675
Türkiye	284.209	350.662	406.354	401.958	273.512
İspanya	201.951	202.008	206.221	211.325	254.734
Belçika	171.542	223.370	261.639	253.964	252.383
Çin	174.503	178.627	180.407	198.846	201.161
İtalya	134.996	154.324	144.039	165.804	175.572
TOPLAM	4.835.865	5.567.634	5.940.252	6.158.006	5.547.699

Kaynak: Trademap HS:0407, 0408, 350211, 350219 ve 350290 alınmıştır.

Son beş yıllık yumurta ve yumurta albümini ithalatında ise AB ülkelerinin yanı sıra Irak, Rusya ABD, Hong-Kong ve Japonya ön plana çıktığı görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya Yumurta ve Yumurta Albumini İthalatında Öne Çıkan Ülkeler (Bin $)

İthalatçılar	2011-2015	İTHALATTA İLK 5 ÜLKE DEĞER VE PAYLARI																
		Ülke	Değer	%	Ülke	Değer	%	Ülke	Değer	%	Ülke	Değer	%	Ülke	Değer	%	Ülke	Değer	%
Almanya	4.421	Hollanda	3.154	71,3	Polonya	481	10,9	Fransa	151	3,4	Belçika	143	3,2	İtalya	71	1,6	Türkiye	0,001	0,000
Hollanda	2.305	Almanya	861	37,4	Belçika	480	20,8	Polonya	443	19,2	Fransa	150	6,5	İspanya	136	5,9	Türkiye	0,000	0,000
Irak	1.790	Türkiye	1.414	79,0	Ukrayna	150	8,4	Belçika	103	5,7	Bulgaristan	24	1,4	Romanya	17	0,9			
İngiltere	1.357	Hollanda	512	37,7	Fransa	214	15,8	Almanya	118	8,7	İspanya	95	7,0	ABD	83	6,1	Türkiye	0,000	0,000
Rusya	1.234	Hollanda	103	8,3	Belarus	24	2,0	Almanya	17	1,4	Çek Cum.	91	7,4	ABD	67	5,5	Türkiye	5,136	0,416
Fransa	1.064	İspanya	298	28	Hollanda	238	22,4	Belçika	106	9,9	İngiltere	102	9,6	İtalya	87	8,2	Türkiye	0,002	0,000
Japonya	996	ABD	262	26,3	Hollanda	186	18,7	İtalya	153	15,3	Hindistan	88	8,8	Çin	54	5,4	Türkiye	0,000	0,000
Hong Kong	990	Çin	488	49,3	ABD	219	22,1	Tayland	103	10,4	Malezya	65	6,6	Japonya	26	2,6	Türkiye	0,000	0,000
Belçika	917	Hollanda	592	64,6	Fransa	197	21,5	Almanya	56	6,1	Polonya	36	3,9	Danimarka	10	1,0	Türkiye	0,000	0,000
Meksika	773	ABD	749	96,8	Brezilya	7	0,9	İspanya	5	0,6	Kanada	3	0,4	Arjantin	3	0,4	Türkiye	0,000	0,000
İtalya	654	Polonya	160	24,5	İspanya	117	17,9	Fransa	103	15,7	Hollanda	87	13,3	Romanya	41	6,3	Türkiye	0,007	0,001
Singapur	642	Malezya	575	89,6	Çin	29	4,5	Vietnam	15	2,3	ABD	11	1,8	Yeni Zelanda	4	0,6	Türkiye	0,000	0,000
Kanada	597	ABD	573	96,0	Çin	16	2,7	Tayvan	2	0,4	Tayland	2	0,4	Yeni Zelanda	2	0,3	Türkiye	0,000	0,000
ABD	491	Kanada	169	34,4	İngiltere	44	9,0	İspanya	39	7,9	Çin	33	6,8	Almanya	32	6,4	Türkiye	0,000	0,000
İsviçre	484	Hollanda	231	47,7	Almanya	100	20,7	Fransa	77	15,9	İtalya	23	4,8	Polonya	19	3,9	Türkiye	0,000	0,000
TOPLAM	**27.513**																		

Kaynak: Trademap HS:0407, 0408, 350211, 350219 ve 350290 alınmıştır.

3. POTANSİYEL PAZARLAR MATRİSİ

ÜLKELER	Ülkenin 2011-2015 Yılları Arası İthalatı (Bin $)	Türkiye'den 2011-2015 Yılları Arası İthalatı (Bin $)	Türkiye'nin Payı	Kişi Başı Ürün Arzı (Kg/Kişi/Yıl)	Nüfus (Milyon Kişi)	Müslüman Nüfusun Oranı (%)	Kişi Başı Milli Gelir ($/Yıl)	Türkiye'ye Uzaklık (Km)	Gümrük Birliği veya Serbest Ticaret Anlaşmaları	Tarım Anlaşması	Hayvan Sağlığı ve Karantina Anlaşmaları	Bitki Sağlığı ve Karantina Anlaşmaları	Tarım Yürütme Komitesi
Almanya	4.420.899	0	0	11,03	81	5	47.774	2.039	X	X			
Irak	1.789.556	1.414.273	79	1,55	35	98,9	6.420	1.263		X			
Hollanda	2.305.435	0	0	41,68	17	5,5	52.139	2.538	X	X			X
İngiltere	1.357.282	0	0	10,63	65	4,6	46.297	2.837	X	X			
Rusya Federasyonu	1.234.262	5.083	0,41	16,11	144	11,7	12.736	1.796		X			
Hong Kong	989.834	0	0	0,04	7	1,3	40.170	7.722					X
Fransa	1.063.586	46	0	14,26	66	7,5	42.726	2.600	X	X			X
Belçika	916.501	0	0	15,45	11	6	47.328	2.516	X				
Japonya	996.091	0	0	19,84	127	0,1	36.194	8.773					X
Singapur	641.777	0	0	5,02	5	14,9	56.284	8.307	X				
İtalya	654.309	3	0	12,75	61	2,6	35.223	1.723	X				
Meksika	773.290	0	0	20,07	125	0,1	10.326	11.779					
Kanada	596.677	0	0	12,46	36	2,8	50.231	8.169		X			
İsviçre	484.067	0	0	5,98	8	5,7	85.617	2.185	X				
BAE	366.634	10.265	2,8	3,3	9	76	43.963	2.683					
Avusturya	455.331	0	0	12,52	9	5,7	51.122	1.603	X	X			
ABD	490.610	0	0	17,68	319	0,8	54.629	8.734		X			
İspanya	463.745	0	0	16,02	46	2,3	29.722	3.088	X	X			X
Katar	245.138	3.230	1,32	2,07	2	77,5	96.732	2.383					
Çek Cumhuriyeti	380.865	0	0	11,79	11	0,1	19.502	1.829	X	X			
Suudi Arabistan	273.162	13.355	4,89	7,19	31	97,1	24.406	2.130					X
Umman	220.238	275	0,12	2,83	4	87,7	19.310	3.008					
Angola	210.193	1.058	0,5	0,21	24	1	5.901	5.899					
Polonya	337.347	0	0	14,69	38	0,1	14.337	1.642	X				X
Afganistan	132.925	0	0	0,57	32	99,8	634	4.119		X			
Danimarka	314.928	0	0	14,55	6	4,1	60.718	2.300	X				
Hindistan	24.913	0	0	2,96	1.295	14,6	1.582	4.222		X			
Bahreyn	84.522	210	0,25	2,2	1	81,2	24.855	2.242		X			
İsveç	221.126	0	0	13,3	10	4,9	58.899	2.396	X				
Suriye	97.475	80.611	82,7	5,56	22	92,8	2.065	777		X			

4. DEĞERLENDİRME

Yumurta sektörü, insan beslenmesi, yarattığı istihdam, ekonomiye olan katkısı ve dış ticaret dengesi açısından son derece önemli bir sektördür. Türkiye, yumurta üretiminde son yıllarda yakaladığı ivmeyi sürdürmenin yanı sıra yurt içinde yumurta tüketiminin geliştirilmesi ve dış ticarette ihracat miktarımızı artırmayı hedeflemelidir.

Ülkemiz için yalnızca yumurta üretimini artırmak yeterli bir hedef olmayacaktır. Bununla birlikte organik üretim, işlenmiş yumurta ve diğer yumurta yan ürünleri üretimi sektörün gelişmesi adına son derece büyük önem arz etmektedir.

Yumurta üretiminde bir diğer önemli husus olan maliyetlerin azaltılması; üretimi teşvik edeceği gibi dış ticarette üreticilerimizin rekabet avantajı elde etmelerini de sağlayacaktır. Bölge ülkeleri arasında Türkiye'nin en önemli üretici ülke olması, elde edeceği fiyat avantajı ile birleştiğinde mevcut pazarlarımızı büyütmek ve yeni pazarlar elde etmek açısından önemlidir.

5. KAYNAKÇA

BESD-BİR (2014). Piliç Eti Sektör Raporu 2014. Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği.

BROCKOTTER F (2016). Price of soybeans spikes 25%. World Poultry; Jun 20, 2016.

ŞENKÖYLÜ N, KARAKUŞ Ü. Dünyada ve Türkiye'de Karma Yem ve Kanatlı Sektörlerine Genel Bakış. Erişim Tarihi: 12.07.2016, Erişim Adresi: http://www.sagliklitavuk.org/assets/userfiles/files/uzmanlardan/Dunyada_ve_Turkiyede_Karma_Yem_ve_Kanatli_Sektorlerine_Genel_Bakis.pdf.

YUM-BİR (2015). Yumurta Tavukçuluğu Verileri. Yumurta Üreticileri Merkez Birliği.